

Priebeh II. svetovej vojny

Samotný priebeh vojenských bojov sa delí do piatich fáz:

1. **fáza:** 1. september 1939 – jún 1941
2. **fáza:** jún 1941 – január 1943
3. **fáza:** rok 1943
4. **fáza:** 1944 – začiatok 1945
5. **fáza:** apríl 1945 – 2. september 1945

1. fáza: 1. september 1939 – jún 1941

Zámienkou na vypuknutie vojny sa stal **zinscenovaný prepad nemeckej vysielacky neďaleko poľského mesta Glivice**. Príslušníci jednotiek SS, prezlečení za poľských vojakov napadli vlastný vysieláč. **Po tomto akte vyhlásilo Nemecko vojnu Poľsku.**

Perfektne pripravený nemecký **útok sa začal 1. septembra 1939** o 4.45 ráno. Samotnej **akcii predchádzalo letecké bombardovanie** veľkých miest a významných dopravných uzlov. **Cieľom**, ktoré viedli dve armádne skupiny, skupina Sever a skupina Juh, **bola Varšava**. Prvé jednotky sa objavili pred Varšavou už 8. septembra. **Obrana mesta kapitulovala 27. septembra** a legálna vláda odišla do exilu v Londýne.

Poľsko bolo rozdelené na dve časti. Západná časť bola **pripojená priamo k Nemecku**, **východná časť** bola **samostatná**, ale bez vlastných vládnych orgán, čo znamenalo v konečnom dôsledku tiež podriadenosť Nemecku, ktoré si z tejto časti vytvorilo tzv. **Generálny gouvernement**.

Francúzsko a Veľká Británia vyhlásili 3. septembra 1939 vojnu Nemecku, no **ich vojenské akcie boli až do jari 1940 minimálne** a tak tento spôsob vedenia bojov dostal pomenovanie **čudná vojna** (Sitzkrieg).

Fínsko odmietlo vzájomnú výmenu území, ktoré mali zabezpečovať Leningrad pred prípadnou agresiou. **Sovietsky zväz** na toto odmietnutie **reagoval 30. novembra 1939 vojenskými akciami**, ktoré sa stali súčasťou **sovietsko-fínskej vojny**. V dôsledku tejto vojny bol ZSSR po predchádzajúcich protestoch západných štátov vylúčený zo Spoločenosti národov¹. **V počiatočnej fáze vojny utrpel ZSSR niekoľko porážok**, ale fínska armáda sa nakoniec vzdala.²

Po dobytí a rozdelení Poľska sa **Nemecko zameralo na Nórsko a Dánsko**.³ Útok bol zahájený 9. apríla 1940 a Dánsko bolo porazené bez väčších problémov v priebehu jediného dňa.

¹ K vylúčeniu ZSSR došlo 7. decembra 1939.

² 12. marec 1940.

³ Bojové akcie proti Nórsku a Dánsku dostali krycie pomenovanie Weserübung.

V **Nórsku** sa Hitler opieral o pomoc domácich fašistov. Nórsky kráľ emigroval a **bola vytvorená nová kolaborantská vláda**, na čele ktorej stál pronacisticky orientovaný Vidkun Quisiling.

Protihitlerovským **nórskym a britským jednotkám sa darilo ubrániť** strategický **prístav Narvik**, ktorý však nakoniec padol.⁴ **Nórsko sa po porážke stalo nemeckou základňou pre pripravovanú inváziu do Veľkej Británie.**

Evakuácia pri Dunkerque

Boje o západnú Európu sa začali 10. mája 1940. Na ich počiatku **Francúzsko ešte stále verilo v prímerie s Nemeckom** a ich spoločný boj proti ZSSR. Ako v prípade Poľska, Nórska a Dánska, aj tu vtrhlo Nemecko bez predchádzajúcej výstrahy do Belgicka, Luxemburska a Holandska. **Počas týchto akcií sa podarilo nemeckej armáde obkľúčiť vyše 300 000 vojakov francúzsko-britského expedičného zboru blízko mesta Dunkerque.** Odtiaľ bola pripravená ich evakuácia⁵ do Anglicka cez prieliv La Manche. Evakuácia prebiehala od 20. mája do 4. júna 1940 za neustálych pozemných bojov a náletov Luftwaffe. Presun sa podaril, ale na pobreží

ostalo značné množstvo zbraní a vojenského materiálu.

Neúspechy spojencov v prevej fáze vojny sa odrazili aj vo vedení Veľkej Británie. Dovtedajšieho **premiéra a zástancu politiky appeasementu Neville Chamberlaina vystriedal jeho najväčší kritik Winston Churchill.**⁶

5. júna 1940 začalo Nemecko útok pozdĺž Atlantiky⁷ a východne od Paríža k Marne⁸. Po ľahkom postupe vo Francúzsku **obsadili Nemci 14. júna 1940 Paríž.** Vláda, na čele ktorej stál **maršal Philipp Pétain, hľadala možnosti, ako uzavrieť** s Hitlerom **separátny mier.** Tieto aktivity vysunuli Pétaina na okraj politického spektra a **na čelo Francúzska sa postavil generál Charles de Gaulle.** Aj **napriek zmene vedenia si Nemci vydobyli kapituláciu,** ktorá bola podpísaná **22. júna 1940 v Compiègne.**⁹ Prímerie vstúpilo v platnosť 25. júna, kedy Nemecko zastavilo svoje operácie. Na základe podmienok prímeria bolo **Francúzsko rozdelené na dve zóny: 1) Severná zóna,** ku ktorej patrili aj Paríž a Atlantické

Philipp Pétain

⁴ Nórsko kapitulovalo 10. júna 1940.

⁵ Evakuácia z prístavu Dunkerque mala tajný názov Dynamo.

⁶ K zmene ministerského predsedu došlo 10. mája 1940.

⁷ Armádna skupina B.

⁸ Armádna skupina A (9. júna 1940).

⁹ Kapitulácia bola podpísaná na tom istom mieste a v tom istom vlakovom vozni, ktorý bol použitý pri kapitulácii Nemecka po I. svetovej vojne.

pobrežie boli pod priamou okupáciou Nemecka; **2) Južnú zónu** spravovalo samotné Francúzsko s kolaborantskou vládou **P. Pétaina**. Sídлом vlády boli **Vichy**.¹⁰ Po porážke Francúzska vydal Hitler direktívu¹¹ na sústredený útok proti Veľkej Británii.¹² Hlavnou súčasťou tejto akcie bol letecký útok, ktorý mal predchádzať vylodeniu na ostrovoch. Namiesto pripravovanej invázie sa len prípravné nálety rozvinuli do leteckej vojny o Britániu, ktorá trvala od augusta 1940 do mája 1941.

Letecká vojna o Britániu mala niekoľko fáz, ktoré tvorili útoky na letiská a prístavy na juhu a juhovýchode krajiny. Súčasťou bojov bolo aj temer nepretržité bombardovanie Londýna a útoky na priemyselné centrá. V týchto bojoch utrpelo Nemecko značné straty, na aj napriek enormnému úsiliu sa mu nepodarilo zničiť hospodársky potenciál Veľkej Británie.

Africký front

27. septembra 1940 bol podpísaný **Pakt troch**. Jeho aktéri, Nemecko, Taliansko a Japonsko si jeho podpisom rozdelili sféry vplyvu. Nemecko a Taliansko sa rozhodli zaviesť poriadok v Európe a Afrike a Japonskou dominantnou sférou sa stala Ázia.

Boje na africkom fronte otvorili talianske vojská, ktoré sa snažili získať britský Egypt. Po počiatočných bojoch boli Taliani britskými jednotkami vytlačení z Egypta do Líbye a dokonca stratili aj Hábeš, čo znamenalo pre Mussoliniho katastrofálny neúspech.

Na tieto porážky zareagoval **duce** vyslaním žiadosti o pomoc do Berlína. Hitler s pomocou súhlasil a do Afriky poslal zvláštny expedičný zbor známi ako **Afrika Korps**, ktorému velil jeden z najlepších nemeckých generálov, **Erwin Rommel**. Po príchode sa prejavili nemecké ambície v Afrike, ktorá mala byť primárnou sférou Talianska, ale táto vidina sa pre Nemecko rozplynula po jeho porážke pri El Alameine v roku 1942. **Rommel podnikol tri pokusy** s cieľom **vydobyť El Alamein späť**, ale všetky boli neúspešné. V boji proti Afrika Korps sa vyznamenal aj jeden z najlepších britských generálov, **Bernard Montgomery**.

Bernard L.
Montgomery

¹⁰ V literatúre býva táto vláda označovaná aj ako „vichystická“ a táto časť Francúzska označovaná ako „vichystické Francúzsko“.

¹¹ Direktíva č. 17.

¹² Invázia do Veľkej Británie dostala krycí názov Seelöwe.

Erwin Rommel

2) fáza: jún 1941 – január 1943

V tejto fáze sa ťažisko vojnových stretov prenieslo na východný front. Nové **bojiiská** sa po vstupe Japonska do vojny **otvorili aj v juhovýchodnej Ázii a Oceánii**. Cieľom tejto **fázy**, ktorá bola Nemeckom pripravovaná už od leta 1940, **bolo napadnutie a porážka ZSSR** skôr, než sa do vojny zapoja USA.

Útok na Sovietsky zväz s krycím menom Barbarossa **sa začal** o 3.15 ráno, **22. júna 1941**. Ako má vyzerať prepadnutie ZSSR a jeho blesková porážka, načrtol Hitler svojim veliteľom v decembri 1940:

PLÁN NAPADNUTIA ZSSR „BARBAROSSA“ z 18. decembra 1940

Nemecká branná moc musí byť pripravená, aby ešte pred ukončením vojny s Anglickom porazila rýchlym ťažením sovietske Rusko (variant „Barbarossa“).

Rozkaz na ofenzívu proti sovietskemu Rusku dám v prípade potreby osem týždňov pred plánovaným začiatkom operácie.

Prípravy, ktoré si vyžadujú dlhšie obdobie, nech sú zahájené (pokiaľ sa už nezačali) už teraz, prípravy musia byť úplne dokončené do 15. 5. 1941.

Zvláštny dôraz však musí byť kladený na to, aby nebolo možné rozpoznať náš úmysel vykonať útok. Pri prípravách vrchného veliteľstva je potrebné vychádzať z týchto hlavných téz:

Celkový cieľ:

Masy vojsk ruskej armády, ktoré sa nachádzajú v západnej časti Ruska, musia byť zničené odvážnymi operáciami s hlbokým prienikom tankových oddielov. Je potrebné zabrániť tomu, aby mohli bojaschopné oddiely ustúpiť do priestorov ruského územia.

Potom je potrebné rýchlym prenasledovaním dosiahnuť čiaru, odkiaľ nebude už ruské letectvo schopné konať nálety na nemecké oblasti. Konečným cieľom je zmocniť sa celkovej čiarly Archangel'sk - Volga, ako hranice proti ázijskému Rusku.

Po porážke sovietskej armády alokovanej na západe ZSSR, sa Hitler sústredil na dobytie Moskvy. K nemeckým útokom sa pripojilo aj Fínsko,¹³ Rumunsko, Maďarsko, Chorvátsko, Taliansko aj Slovenský štát.

Stalin bol na nemecké prípravy na napadnutie upozorňovaní svojou rozvedkou, **ale všetky prípravy považoval len za provokáciu**, ktorá mala vyvolať sovietske protireakcie, ktoré by sa pre Hitlera stali zámenkou k útoku. **V počiatkoch**

¹³ Fínsko začalo s tajnou mobilizáciou armády a Nemecku poskytlo prístavy pre jeho ponorky.

fáze bojov spôsobovali Stalinovi problémy aj jeho čistky v armáde, ktoré vykonal v 30. rokoch¹⁴. Aj napriek týmto problémom začal ZSSR posilňovať svoju obranyschopnosť spolu s rozvojom obranného hospodárstva.

Po urýchlenej príprave nového veliteľstva armády a zrýchlenej reforme ozbrojených síl, vypukla v Sovietskom zväze proti Hitlerovi **Veľká vlastenecká vojna**. V ZSSR bola vyhlásená mobilizácia pod vedením Štátneho výboru obrany na čele so Stalinom.

Nemecké veliteľstvo vytvorilo v ZSSR front, ktorý sa opieral o 3 skupiny armád:

- 1) **armáda Sever:** operovala v baltskej oblasti a smerom na Leningrad a jej veliteľom bol generál von Leeb
- 2) **armáda Stred:** smeroval na Minsk, Smolensk a Moskvu, veliteľom tejto armády bol generál von Bock
- 3) **armáda Juh:** postupovala po Čiernomorskom pobreží na Kyjev a neskôr ďalej na Stalingrad. Tomuto zboru velil generál von Rundstedt.

Okrem týchto armádnych skupín sa Nemecko opieralo o fínske jednotky pri Ladožskom jazere a armádu skupinu Nórsko útočiacu na Murmarsk.

Nemci dobyli bez väčších problémov Ukrajinu, Bielorusko a Pobaltie. Čoskoro sa nemecké armády stretli so silným sovietskym odporom, ktorý sa opieral o partizánsku podporu. Problémom sa stal aj fakt, že **na stranu ZSSR sa postavila Veľká Británia a USA**.

V polovici júla 1941 si Nemci začali prebojovať **prístup do centrálnych oblastí ZSSR**. V náväznosti na to **zahájila armáda Sever¹⁵ útok na Leningrad**, ktorý na začiatku októbra celkom obsadila.

Hlavné ťažisko nemeckých operácií bolo na armádnej skupine Juh, ktorá mala za úlohu postup na Kaukaz, ktorý bol bohatý na nerastné suroviny. Tento postup bol veliteľmi kritizovaný, lebo na rozdiel od Hitlera, za prvoradý cieľ považovali dobytie Moskvy. **Po zmene plánu**, ktorú nariadil Führer, **armáda Juh obsadila Kyjev aj Krym**. V danej situácii **Hitler opäť rozhodol presunúť ťažisko akcií do stredu frontu a zamerať postup na Moskvu**. Podľa plánov malo byť dobytie Moskvy porážkou ZSSR. Po prvých, pomerne ľahkých, úspechoch sa nemecká armáda zastavila pred Moskvou, v niektorých prípadoch menej ako 40 km od nej.

Stalin začal postupne presúvať k Moskve nové sily a sovietska armáda začala rozhodujúci protiútok¹⁶, ktorý prinútil Nemcov k ústupu. **Velením** v týchto

¹⁴ Čistkám v armáde padli za obeť 3 z 5 maršalov, 14 zo 16 armádnych veliteľov, všetkých 8 admirálov, 60 zo 67 zborových veliteľov, 136 zo 199 divízných veliteľov, 221 z 397 brigádnych veliteľov, všetkých 11 námestníkov komisára vojenstva a 75 z 80 členov Najvyššej vojenskej rady.

¹⁵ Útok bol zahájený 4. septembra 1941.

ofenzívnych akciách Sovietov **bol poverený generál Grigorij Žukov**. Táto úspešná protiofenzíva znamenala koniec nemeckých nádejí na Bleskovú vojnu.

Vojna v Pacifiku

Vojna v Pacifiku sa začala skoro súčasným útokom na Hong - Kong, Malajziu a Filipíny. **Najznámejšou akciou** tohto obdobia **bol útok japonských bombardérov na americkú vojenskú základňu Pearl Harbor 7. decembra 1941**. Aj táto akcia bola súčasťou japonských snáh na ovládnutie Pacifiku a východnej Ázie.

Hneď po útoku (8. december 1941) **vypovedali USA vojnu Japonsku a 11. decembra 1941 vstúpili do vojny proti USA aj Nemecko a Taliansko**. V polovici roku 1942 **ovládlo Japonsko západný Pacifik** a otvorené fronty malo len proti Číne a Indii, zároveň sa pripravovalo na útok proti Austrálii. Táto **japonská prevaha vyvrcholila v máji 1942**.

Po vstupe USA do vojny, došlo k potrebným zmenám v priemysle, ktoré mali veľký význam pri zvrátení situácie v Tichomorí. **Zvrat sa začal bitkou o Midwajské ostrovy**. USA objavili japonský vojenský konvoj, ktorý tvorilo 53 lodí a jeho úlohou bol útok na spomenuté ostrovy. Po odhalení tohto zámeru USA začali s bombardovaním konvoja a tak postupne prichádzalo Japonsko o svoju dovtedajšiu nadvládu v Tichom oceáne.

3) fáza: rok 1943

Rok 1943 priniesol zásadný zvrat v prospech spojencov. **ZSSR odrazil posledný nemecký útok** a na nemecko-sovietskom fronte **prešiel do protiofenzívy**. **K ústupu Osy došlo v Afrike, na Sicílii, v južnom Taliansku**. Oslabená bola aj ponorková vojna a nemecké letectvo, ktoré sa nedokázalo brániť proti spojeneckým náletom. Aj Japonsko sa pripravovalo na obranu dobytých území.

Sovietský zväz zahájil masívne útoky súčasne s operáciami pri Stalingrade **v zime 1942 – 1943**. Obrancom Stalingradu sa podarilo preraziť obklúčenie mesta¹⁶ a prevzatie iniciatívy, v ktorej dôsledku sa front presunul na niektorých miestach o 600 až 700 km smerom na západ.

Nasledujúce **porážky** mali pre Nemecko katastrofálne dôsledky, ktoré **prinútili Hitlera k vyhlásenie totálnej vojny**, ktorej podstatou bola totálna mobilizácia vojenských, ekonomických a hospodárskych síl. Zároveň na jar 1943 **sa Hitler rozhodol pre nové útoky na východe**, pričom sa sústredil na operácie **v priestore Kurska**. Nemci tu začali v júli 1943 kliešťový útok pri predsunutej sovietskej obrane. Do týchto bojov sa zapojilo nemecké letectvo a hlavne 3000 tankov na oboch stranách. Po strete bol nemecký postup zastavený a ZSSR prešlo do

¹⁶ Protiútok sa začal 6. decembra 1941 a trval do 15. januára 1942.

¹⁷ K prelomeniu nemeckého kliešťového obchvatu došlo v dňoch 12. – 18. januára 1942.

mohutného protiútok. Táto **porážka pri Kursku znamenala** pre Hitlera **definitívnu stratu iniciatívy na Východnom fronte** a nástup obdobia obrany a ústupov.

K rovnakému zvratu došlo **aj v Tunise**, kde **Spojenci zlikvidovali nemecko-talianske jednotky** a zamerali sa proti Taliansku samotnému; **v júli 1943 podnikli inváziu na Sicíliu**. Prvá časť invázie sa nepodarila, ale postupne začali spojenci po prelomení pobrežnej obrany likvidovať taliansko-nemecký odpor, opierajúc sa o pomoc letectva a námorníctva.

Hitler vyslal v tejto nepriaznivej situácii do Talianska pomoc pod vedením generála E. Rommela. **Nemci sa opevnili v Monte Cassine** a od začiatku októbra 1943 do jari 1944 bránili postupu spojencov na sever Talianska.

Dwight Eisenhower

4) fáza: 1944 – začiatok 1945

Pre rok 1944 bolo **charakteristickým zničením nemeckého obranného systému na Východnom fronte**. Postupne sa rozpadal aj celý fašistický blok. **Od Nemecka začali odpadávať jeho satelity**.

Veľká Británia a USA prevzali líniu pri Monte Cassine a vo Francúzsku bol otvorený druhý front. Pod útokmi USA sa zrútila aj moc Japonska vo východnej Ázii.

14. januára – 1. februára 1944 uskutočnili sovietske vojská útočnú operáciu pod Leningradom a Novgorodom, ktorej výsledkom bolo ukončenie 900 dňovej nemeckej blokády Leningradu. **V apríli sa začali operácie na Kryme**, z ktorého boli Nemci tiež

vytlačení. Po tomto úspechu sa ZSSR zameralo na Rumunsko, ktoré bolo nemeckou zásobárňou nafty. Rumunský kráľ Michal sa zároveň pridal k spojencom, ktorým pomáhal pri oslobodzovaní Maďarska a Československa.

Sovietska ofenzíva v lete 1944 spôsobila zrútenie nemeckej armády Stred. Tieto letné operácie spôsobili Nemecku veľké straty na životoch aj na materiály. Hitler začal s neúspešnou mobilizáciou všetkých síl a s ich preskupovaním.

Na západnom fronte sa Spojenci pripravovali na generálnu ofenzívu v Taliansku. Generálny útok pri Monte Cassine sa začal 12. mája a skončil sa nemeckým ústupom 22. mája 1944. **Zároveň sa začalo s prípravami na otvorenie druhého frontu v západnej Európe**. Konferencia zástupcov Veľkej Británie a USA, ktorá sa konala vo Washingtone v máji 1943 a stretnutie D. Roosevelta s W. Churchillom v Quebecu v auguste 1943 rozhodlo o spojeneckej invázii do Francúzska.

Invázia dostala pomenovanie „Overlord“ a jej vedením bol **poverený generál Dwight D. Eisenhower**. Súčasťou príprav boli aj zosilnené nálety na

Boje v Ardénach

Nemecko. Hitler s touto inváziou vo svojich plánoch počítal, ale so svojimi generálmi sa nevedel rozhodnúť o spôsobe obrany; jediným rozhodnutím bolo poverenie E. Rommela vedením protiinváznej obrany.

Invázia sa mala začať 1. mája 1944. Neskôr bola presunutá na 5. júna a nakoniec na **6. júna 1944**¹⁸, aj keď bol termín jej začiatku do posledného

okamihu ohrozený nepriaznivým počasím. Invázia sa začala po delostreleckej paľbe o 7.30 ráno. Nemecko bolo inváziou prekvapené a obranné akcie začalo pripravovať neskoro.

Po úspešnej bitke o Normandiu sa **Spojenci vydali do vnútrozemia Francúzska**. Tento postup bol urýchlený aj inváziou v južnom Francúzsku¹⁹. V septembri 1944 postupovali Spojenci už cez Alsasko k nemeckej štátnej hranici. **Nemci na postup zareagovali úspešnou ofenzívou**, ktorú začali **16. decembra 1944 v Ardenách** a s pomocou tankov sa im podarilo prelomiť spojenecký front už o deň neskôr. Na tento odpor neboli Spojenci pripravení a zlé počasie im neumožnilo použiť letectvo. **Nemecký prienik v Ardenách bol prelomený** po konsolidácii spojeneckých vojsk **3. – 26. januára 1945**.

Soviety pripravovali veľkú ofenzívu na Visle na 20. januára 1945. Po žiadosti W. Churchilla sa ofenzíva **začala už 12. januára 1945**; jej skorší začiatok mal odľahčiť front pri Ardenách. **Situácia v Európe** začala byť pre Nemecko nepriaznivá a to využili **USA a Veľká Británia k rozvoju akcií na Ďalekom východe** so snahou definitívne poraziť Japonsko. **Po jeho porážke z 25. októbra 1944 pri Leyte** (Filipíny) **už nebolo Japonsko v Tichom oceáne dôležitým činiteľom**. Spojenci utrpeli porážku len na čínskom fronte, kde Japonci vyhrávali.

5) fáza: apríl 1945 – 2. september 1945

4. – 13. februára 1945 sa konala na Jate konferencia predstaviteľov Spojencov. Jednotlivé krajiny na konferencii **zastupovali J. V. Stalin, W. Churchill a F. D. Roosevelt**²⁰. Výsledkom ich rokovaní bola **spoločná koordinácia postupu proti Nemecku**, ktoré malo byť **rozdelené na 3 okupačné zóny so spoločnou správou**. Na tejto správe sa malo podieľať aj Francúzsko. Nemecko malo byť úplne demilitarizované a jeho obnova mala byť riadená spoločne tak, aby bola zničená jeho ekonomická základňa.

¹⁸ Dátum vylodenia Spojencov v Normandii je známi aj pod menom D – Day.

¹⁹ Invázia v južnom Francúzsku sa začala 15. augusta 1944 a jej krycím menom bol „Dragon“.

²⁰ Títo vrchní predstavitelia Spojencov sú známi aj ako „Veľká trojka“.

Výstupom z rokovaní bol aj podpis Deklarácie o oslobodenej Európe, podľa ktorej si mali oslobodené národy vytvoriť také inštitúcie, ktoré sami uznajú za vhodné a potrebné. Veľká trojka sa dohodla aj na zložení dočasnej poľskej vlády a hranici Poľska podľa tzv. Curzonovej línie²¹. Súčasťou dohody bol aj návrh na potrestanie zločincov. Po skončení bojov v Európe sa mal ZSSR zapojiť do bojov proti Japonsku²², od ktorého mal dostať južný Sachalin a Kurilské ostrovy.

Winston Churchill

Dohoda obsahovala aj Deklaráciu o Spojených národoch:

VYHLÁSENIE VYDANÉ ZSSR, USA A VEĽKOU BRITÁNIU 11. FEBRUÁRA 1945 PO SKONČENÍ JALTSKEJ KONFERENCIE O JEJ VÝSLEDKOKH

bod IV. Konferencia Spojených národov

Rozhodli sme sa čo najskôr vytvoriť so svojimi spojencami všeobecnú medzinárodnú organizáciu pre zachovanie mieru a bezpečnosti. Veríme, že je to nanajvýš dôležité nielen kvôli tomu, aby sa predišlo agresii, ale aj preto, aby sa odstránili politické, hospodárske a sociálne príčiny vojny tesnou a trvalou spoluprácou všetkých mierumilovných národov ...

bod IX. Jednota v mieri aj vo vojne

Naša schôdzka tu na Kryme potvrdila naše spoločné rozhodnutie zachovať a posilňovať v nasledujúcom období mieru onú jednotu ..., ktorá umožnila a zabezpečila víťazstvo Spojených národov v tejto vojne ...

Iba trvalou a rastúcou spoluprácou a porozumením medzi našimi tromi krajinami a všetkými mierumilovnými štátmi bude možné uskutočniť najvyššiu túžbu ľudstva - bezpečný a trvalý mier ...

Víťazstvo v tejto vojne a zriadenie navrhovanej medzinárodnej organizácie poskytnú až doteraz najvyššiu príležitosť v dejinách vytvoriť v budúcich rokoch podstatné podmienky pre takýto mier.

Na talianskom fronte sa začala 15. apríla 1945 generálna ofenzíva, po ktorej sa nemecká obrana zrútila a Nemecko podpísalo 28. apríla prímerie, ktoré vstúpilo v platnosť 2. mája 1945. Niektorí nacistickí predstavitelia (napr. Göring a Himler) sa pokúsili v apríli 1945 rokovať so Spojencami o separátnom mieri. Tieto rokovania sa konali bez Hitlerovho vedomia a súhlasu.

Po rokovaníach Jaltskej konferencie a úspešnej operácii na Visle a Odre, začalo ZSSR pripravovať bitku o Berlín²³. Samotnému útoku predchádzala delostrelecká príprava z 16. apríla 1945, na ktorej sa podieľalo 22 tisíc diel. 1. mája

²¹ Curzonova línia bola vypracovaná ešte v roku 1919 opierajúc sa o etnickú hranicu.

²² Sovietsky zväz vyhlásil 8. augusta 1945 vojnu Japonsku a vtrhol do ním okupovaného Mandžuska.

²³ Záverečný útok viedli maršali Žukov, Rokossovskij a Konev.

1945, po postupnom dobytí Berlína, vztýčili sovietski vojaci na troskách Ríšskeho snemu sovietsku zástavu. Súčasne bola oznámená samovražda Adolfa Hitlera²⁴.

Predchádzajúce (aprílové) snahy niektorých predstaviteľov nemeckej moci o uzavretie separátneho mieru boli Spojencami odmietnuté a namiesto toho bola presadená bezpodmienečná kapitulácia.

Kapituláciu podpísal gen. Jodl v hlavnom stane gen. Eisenhowera 7. mája a gen. Keitel ju zložil do rúk maršala Žukova 8. mája. Nemecká kapitulácia vstúpila do platnosti 9. mája 1945 o 0.01 ráno.

Kapituláciou Nemecka sa skončila vojna v Európe, ale boje prebiehali aj naďalej v Ázii.

Ešte počas týchto bojov sa uskutočnilo od 17. júla do 2. augusta 1945 posledné stretnutie Veľkej trojky. Na rokovaníach v Postupime pri Berlíne sa stretli W. Churchill, ktorého po krátkom čase vystriedal **Clement Attlee**, americký prezident **Harry Truman** a **J. V. Stalin**. Rokovania potvrdili rozdelenie Nemecka tak, ako bolo dohodnuté na predošlej Jaltskej konferencii. Zároveň bol **vypracovaný tzv. program štyroch „D“ – demilitarizácia, demokratizácia, denacifikácia a dekartelizácia.** Bol prijatý princíp kolektívnej viny, ktorý sa uplatnil aj vo vzťahu k nemeckým obyvateľom Československa, Poľska a Maďarska, ktorí mali byť z týchto štátov vysťahovaní do Nemecka:

Z PROTOKOLU POSTUPIMSKEJ MIEROVEJ KONFERENCIE Z 2. 8. 1945 O TRANSPORTE NEMCOV

XII.

Organizovaný odsun nemeckého obyvateľstva

Konferencia dosiahla nasledujúcu dohodu o odsune Nemcov z Poľska, Československa a Maďarska.

Tri vlády uznávajú po prerokovaní otázky zo všetkých aspektov, že musí dôjsť k odsunu nemeckého obyvateľstva alebo jeho časti z Poľska, Československa a Maďarska do Nemecka. Súhlasia s tým, že akýkoľvek odsun, ku ktorému dôjde, sa musí vykonávať organizovane a humánnym spôsobom. Pretože odsun veľkého počtu Nemcov do Nemecka ešte zväčší bremeno, ktoré majú už teraz na sebe okupačné úrady, domnievajú sa, že Kontrolná rada v Nemecku musí predovšetkým preskúmať tento problém, najmä s prihliadnutím k spravodlivému rozdeleniu týchto Nemcov do všetkých okupačných pásiem. Dajú svojim zástupcom v Kontrolnej rade inštrukcie, aby oznámili svojim vládam tak rýchlo, ako je to len možné, celkový počet obyvateľstva, ktoré už bolo prisunuté do Nemecka ... a navrhli lehotu a rýchlosť, s ktorou by sa mal ďalší odsun obyvateľstva uskutočňovať s prihliadnutím na situáciu v Nemecku.

Československá vláda, poľská dočasná vláda a Spojenecká komisia v Maďarsku budú súčasne informované o vyššie uvedenom a bude im navrhnuté, aby v odsune nemeckého obyvateľstva nepokračovali do tej doby, kým príslušné vlády neprerokujú správu svojich zástupcov v Kontrolnej rade.

²⁴ A. Hitler sa otrávil vo svojom bunkri 30. apríla 1945 spolu s Evou Bravnovou a niekoľkými ďalšími predstaviteľmi Tretej ríše.

Poslednou fázou vojny mali byť operácie proti japonským ostrovom. Pred samotným útokom na ostrovy sa nakoniec USA rozhodli použiť novú zbraň, ktorou bola atómová bomba. Tá bola použitá prvýkrát 6. augusta 1945 na Hirošimu a 9. augusta na Nagasaki. Po tejto demonštrácii oznámil cisár Hirohito 14. augusta ochotu kapitulovať. Americká armáda sa vylodila v Japonsku 28. augusta a tak Japonsko kapitulovalo 2. septembra 1945²⁵, čím sa definitívne skončili vojenské akcie II. svetovej vojny.

Hirošima po atómovom útoku

Úlohy:

1. Čo bolo zámienkou na vypuknutie II. svetovej vojny?
2. Ako bolo rozdelené Poľsko po jeho dobytí?
3. Prečo sa vojna na Západe do roku 1940 nazývala čudná vojna?
4. Kam zameral Hitler svoju pozornosť po dobytí Poľska a s akým úspechom?
5. Ako sa skončili boje o Francúzsko?
6. Čo sledovali nacisti bitkou o Britániu?
7. Ktoré krajiny tvorili Os a ktoré sa k nim pridali?
8. Kedy sa uskutočnilo prepadnutie ZSSR?
9. Ktoré nemecké armádne skupiny bojovali na fronte v ZSSR a kam smeroval ich akcie?
10. Kam smerovali hlavné akcie Hitlera v Sovietskom zväze?
11. Kedy a čím sa začala vojna v Pacifiku?
12. Vysvetlite podstatu Hitlerovej totálnej vojny.
13. Aký význam malo otvorenie druhého frontu v Európe?
14. Kedy sa otvoril druhý front v Európe a ako sa to uskutočnilo?
15. Na čom sa dohodli Spojenci na Jaltskej a Postupimskej konferencii?
16. Kedy vstúpila kapitulácia Nemecka do platnosti?
17. Kedy a čím sa definitívne skončila II. svetová vojna?

²⁵ Japonská kapitulácia bola podpísaná na americkom krížniku Missouri.

Hitlerov plán útoku na ZSSR (plán Barbarossa)

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť, projekt je spolufinancovaný zo zdrojov ES – „Investícia do Vašej budúcnosti“
 Učíme sa pre život, 1. 10. 2009 Kód ITMS projektu: 26110130243

